

F R E D N I N G S V Æ R D I E R

JACOB MICHELSENS GÅRD

AABENRAA KOMMUNE



Besigtigelsesdato:
Besigtiget af:
Journalnummer:

15.05.2012
Maria Wedel Gjelstrup
2012-7.82.07/580-0001

Kommune:
Adresse:
Betegnelse:
Fredningsår:
Omfang:

Aabenraa Kommune
Toften 37 A, 6200 Aabenraa
Jacob Michelsens Gård
1988
*Stuehuslængen (før 1826),
ladebygningen, bagehuset (slut.
1800), den åbne vognport samt
haven.*

BYGNINGSBESKRIVELSE

Jacob Michelsens Gård ligger i udkanten af Aabenraas nordlige kvarter. Af det oprindelige landskab er i dag kun haven bevaret, de resterende omgivelser er præget af brede, asfalterede veje, boligbebyggelser og industrikvarterer.

Stuehuslængen er i en etage og opført af grundmur på en sokkel af kampesten med bindingsværk i den vestlige gavl. Bygningen har en høj, gennemgående frontgavl. Taget er halvvalmet belagt med røde vingetegl med få, ældre tagvinduer, og i tagryggen ses tre murede skorstenspiber i rød, blank mur. Murene er gulkalkede med undtagelse af den øverste del af havesidens frontgavl og vestgavlen, der står i blank, rød mur. Bygningen har en muret hvidkalket gesims, der på en del af facaden er udført med tandsnit. Dørene i facaden og vestgavlen er ældre, brunmalede fyldingsdøre og revledøre, mens havesidens dør er hvidmalet og har opsprossede ruder i den øverste del. Vinduerne er ældre og varierer mellem ét- og torammede vinduer med opsprossede ruder, der har hvidmalede rammer og grønmalede karme.

Indvendigt er en ældre planløsning bevaret. Bygningen har tidligere været opdelt i to boliger og derfor findes to køkkener og to entreer mod nord, mens der mod syd ligger en lang række stuer. Generelt er overfladerne gennem alle rum velbevaret med ældre plankegulve, flisegulve, revle- og fyldingsdøre med greb, beslag og gerichter samt synligt bjælkelag i loftet. Flere steder er bræddelofter bevaret, men for det meste er nyere gipslofter. Køkkenet længst mod vest har bevaret et åbent ildsted og fadebur, og i gavlstuen mod vest findes i gulvet en lem til en krybekælder. Tagetagen er indrettet med værelser i den østlige del, mens den vestlige del står uudnyttet.

Ladebygningen er en enetages bygning og opført på en kampestenssokkel. I den østlige del er bygningen grundmuret og



Facaden mod Nord



Havesiden mod Syd

gulkalket, mens den vestlige del og østgavlens gavltrekant fremstår med en lodret, rødmalet bræddebeklædning. Bygningen har rødmaledede revledøre med ældre beslag og klinkefald. Vinduerne er få og alle udført som etrammede staldvinduer i støbejern. Øverst afsluttes bygningen af et heltag af røde vingetegl.

Indvendigt ses et stort rum, åbent til kip, med en enkel træskillevæg og et lavt rum mod øst. Gulvet er af gule teglsten, murene i den grundmurede del er pudsede og taget er understrøget.

Bagehuset er en enetages bygning opført i grundmur med flere murankre. Bygningens sokkel er sortmalet, mure og gesims gulkalket og heltaget af røde vingetegl med en hvid skorstenspipe med sokkel og krave i rygningen. I den østlige gavl ses en todelt revledør med ældre beslag og klinkefald, og i gavltrekanten er en revleluge. Bygningens vinduer er traditionelle, torammede vinduer med småtopsprossede ruder. Dør, luge og vindesrammer er grønmaledede, mens alle karme er rødmaledede.

Indvendigt findes en stor, grundmuret bageovn med tilhørende gruekedel. Gulvet er af gule teglsten, væggene pudsede og loftet af brædder med synligt bjælkelag.

Vognporten er opført i én etage i en enkel trækonstruktion beklædt med lodrette, rødmaledede brædder på tre sider, mens den sydlige side står åben. Taget er et heltag af røde vingetegl.



Ladebygningen



Bagehuset

— BYGNINGSHISTORIE

De ældste tegninger af gården findes på et kort fra 1641 over landsbyen Kolstrup, hvor gården lå omgivet af marker, skov og en lang bæk syd for stuehuset. På dette tidspunkt bestod gården af et stuehus med stejlt, stråttækket tag med en skorsten, en hestestald mod øst, en beboelselænge mod vest og en gennemgående vognport.

I 1847 blev gården med tilhørende avlslænger købt af Hans Madsen Møller, hvis datter i 1871 giftede sig med Jacob Michelsen, der overtog gården og heraf gårdens navn.

I 1880 fremgår det fra en tegning, at stuehuset mod nord havde fået tilbygget et firefags korshus. Desuden ses på denne tegning mod nord en lang kostaldslænge med daglejerbolig i den vestlige del samt længere mod nord en smedje. Alle bygninger havde på dette tidspunkt stråtag.

I 1882 til 1888 blev gården ombygget til en moderne firlænget gård, med avlslænger som kostald, hestestald og kornlade i et trælænget



Vognporten

anlæg nord for stuehuset, med en brolagt gårdsplads og mødding i midten.

Ombygningen af stuehuset strakte sig over mange år i slutningen af 1800-tallet, hvor blandt andet den østelige del blev indrettet til værelser i stedet for den tidligere stald. Tillige blev korhuset fjernet og i stedet opførtes en høj frontgavl, og haven blev anlagt med lange rosenbede mod syd.

I 1961 blev gården og de omkringliggende marker købt af Aabenraa Kommune, der herefter opførte nye boligblokke tæt på det ældre stuehus, som i dag er indrettet til museum.

KILDER

Jacob Michelsens Gård i Kolstrup, Aabenraa, Anne-Helene Michelsen, 1995.

MILJØMÆSSIG VÆRDI

Den miljømæssige værdi for Jacob Michelsens Gård knytter sig til den delvist bevarede helhed af en bondegård, med traditionel placering af stuehus med omkringliggende, funktionsbetingede bygninger, der alle har traditionelle pigstenskanter langs soklen.

Den romantiske have med ældre træer, lave hække, stendiger, bede og pigstensbelægninger fuldender oplevelsen af det idylliske og historiske landskab, hvor ladebygningen opdeler plænen i to mere intime rum.

KULTURHISTORISK VÆRDI

Den kulturhistoriske værdi knytter sig til de traditionelt opførte bygninger og deres indbyrdes hierarki og placering i forhold til hinanden, der afspejler livet på en typisk bondegård. Stuehuset er endvidere placeret "solret", hvilket vil sige, at bygningen har gavle mod øst og vest. Dette har den fordel at køkken og fadebur kan placeres mod nord, så man kan udnytte bygningens kølige side om sommeren, mens stuerne ligger mod syd, så solens varme her bliver bedst udnyttet om vinteren. Hertil kommer den lille bevarede krybekælder, der har været brugt som kartoffelkælder, da den ligger, hvor der er fugtigt og mørkt.

På facaden afspejler den skiftende udførelse af gesimsen bygningens oprindelige indvendige opdeling med stald i den østlige del og bolig i den vestlige del.



Vestgavlen



Østgavlen og haven



Fyldingsdør i vestgavlen.

I det indre har de mange bevarede interiør tillige stor værdi, hvor traditionelle materialer, patina og slid er tydelige tegn på husets alder og tidligere tiders brug. Herunder det store køkken med opmuret ildbænk af munkesten og spisekammeret, de bevarede flisegulve med en del ølandsfliser, brede ældre trægulve, synlige loftbjælker og bræddeløfter. I bygningen findes tillige mange ældre fyldingsdøre og revledøre med beslag, greb og klinkefald samt vinduerne med ældre stormkroge og anverfer, der er med til at opretholde den historiske atmosfære, som præger hele bygningen.

Ladebygningens kulturhistoriske værdi knyttes til den enkle materialeholdning med den store revleport og de små staldvinduer, der afspejler bygningens opførelse og funktion som mindre stald og lade. Det samme er gældende for vognporten med den delvist åbne struktur.

Tillige tillægges kulturhistorisk værdi til bagehuset og dets lidt afsides placering, der vidner om udvikling i Sønderjylland mellem 1870'erne og 1880'erne, hvor man byggede selvstændige bagehuse som følge af de præstiske brandmyndigheders forbud mod at have bageovne i stråttækkede huse. Selvom dette bagehus er genopført i nyere tid, har den traditionelle udførelse og indretning med den store bageovn og gruekedel høj værdi og vidner om den tidligere funktion.

— ARKITEKTONISK VÆRDI

Den arkitektoniske værdi knytter sig til bygningens fremtræden som en traditionel gård, med det stejle tag med ubrudte tagflader og de to velproportionerede frontgavle, der markerer sig på både gårdsiden og havesiden. Særligt på havesiden bidrager frontgavlen til en symmetrisk opbygning, hvilket understøttes af denne sides faste vinduestakt. Gårdsiden fremstår mere varieret med en pragmatisk vinduessætning, der afspejler husets skiftende funktionsbetingede rum.

Hertil kommer vinduernes farvesammensætning, der står i kontrast til de gule mure. Farveholdningen med opdelingen af grønne karme og hvide rammer får vinduerne til at virke lette og spinkle, hvilket underbygges af de små opsprossede ruder. De brede døre i facaden styrker den arkitektoniske virkning med deres proportionering og udsmykninger. Særligt hoveddøren længst mod øst har en symmetrisk opbygning af kanelerede partier med antikke mønstre og former.

I det indre bidrager valget af farve ligeledes til den arkitektoniske værdi, idet de mange ældre bygningsdetaljer bliver fremhævet, herunder de mørke loftbjælker og fyldingsdøre, hvor de skiftende farver er brugt til at fremhæve fyldinger og gerichter.



Hoveddøren



Et af de to farvede vinduer.

Den arkitektoniske værdi for de tre øvrige bygninger: ladebygningen, bagehuset og vognporten knytter sig tillige til deres farveholdning med de gule mure og det røde træværk, der på en og samme tid virker kontrastfuldt og sammenbinder bygningerne med hinanden. Det skiftende farvevalg omkring bagehusets vinduesrammer og karme har samme virkning som på stuelængen.

— BÆRENDE FREDNINGSVÆRDIER

I stuehuslængens ydre knytter de bærende fredningsværdier sig til opførelsen i delvist grundmur delvist bindingsværk med de to store frontkviste og det næsten ubrudte, stejle tag. Hertil kommer de mange bygningsdetaljer, herunder kampestenssoklen, gesimsen, de ældre døre og vinduer med beslag og greb samt den traditionelle materiale- og farveholdning.

I stuehuslængens indre knytter de bærende fredningsværdier sig til den bevarede grundplan, herunder opdelingen med stuerne mod syd og de funktionsbetingede rum som køkken, fadebur, bryggers og krybekælder mod nord. Hertil kommer den traditionelle materialeholdning, der blandt andet omfatter gulve af træ, tegl og ølandsfliser, de synlige loftbjælker og bræddeloftet samt trapper. Dertil kommer ildbænk, skorstene, døre med greb og gerichter samt vinduernes anverfer og stormkroge.

For ladebygningen og vognporten knytter de bærende fredningsværdier sig til de sluttede bygningskroppe med traditionel materiale- og farveholdning, herunder de murede dele, bræddebeklædningerne samt de ældre døre og vinduer med bevarede beslag og greb.

For bagehuset knytter de bærende fredningsværdier sig til den lille sluttede bygningskrop med de kalkede mure og det ubrudte tag med stor skorsten. Hertil kommer den traditionelle farve- og materialeholdning både i det ydre og det indre, herunder vinduer, døre, teglstengulvet og bræddeloftet samt den store murede bageovn og gruekedlen.

— ANBEFALINGER

I stuehuslængen anbefales det, at de mange loftplader, der er udført i gips, udskiftes til bræddeloftet, da dette vil styrke det traditionelle arkitektoniske udtryk.



Ældre dør med lås og greb.